Valtioneuvoston kanslian lausunto /Johtava asiantuntija Marja Innanen
Tulevaisuusvaliokunta 11.9.

Asia: K 3/2019 vp Hallituksen vuosikertomuksen 2018 käsittely

Valiokunta on erityisesti kiinnostunut kuulemaan valtioneuvoston kanslian **näkemystä Agenda2030-prosessin jatkoon, seurantamittareihin, osallistumisen rooliin Agenda2030-prosessissa, politiikkajohdonmukaisuuteen sekä Suomen profiloitumiseen kansainvälisesti Agenda2030-toimijana.**

Tausta
Hallituksen vuosikertomusta kehitettiin vuoden 2018 osalta siten, että kestävän kehityksen toimenpideohjelman Agenda2030n näkyvyys sekä kertomusosassa että ministeriöiden tuloksellisuuskuvauksissa parani. Kertomusosan erillinen kestävän kehityksen osio sisälsi kuvauksen kestävän kehityksen tilasta Suomessa hallituksen selonteon kahden painopisteen osalta, vertailun muihin maihin sekä kansalaisraadin näkemyksen kestävän kehityksen tilasta Suomessa. Ministeriöiden tuloksellisuuskuvauksissa kestävän kehityksen edistämistä ja vaikuttavuutta kuvattiin hallinnonaloilla erityisesti selonteon toimien suhteen. Vastaukset eduskunnan lausumiin (2018) ovat liitteenä.

Valtioneuvoston kanslian vastaukset valiokunnan esiin nostamiin kysymyksiin:

Agenda2030 prosessin jatko
Lausumissaan eduskunta on edellyttänyt, että Agenda2030n on ohjattava hallitusohjelmaa ja että Agenda2030 on kytkettävä kaikkiin hallituskauden vaiheisiin.

- Kestävän kehityksen politiikasta toteutettiin ulkopuolinen riippumaton arviointi keväällä 2019. Arviointi suositteli mm. Agenda2030 tiekartan tekoa ja että Agenda2030 otetaan hallitusohjelman perustaksi
- Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelman tavoitteena on, että Suomi 2030 on sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisti kestävän kehityksen yhteiskunta. **Hallitusohjelma ja sen kahdeksan ilmiötä perustuvat siis kestävän kehityksen viitekehykselle.**
- Hallitus tulee antamaan eduskunnalle **selonteon Agenda2030n toteuttamisesta**. Selonteko kuvaa toimet, mekanismit ja seurantajärjestelmän, joilla hallitus toteuttaa Agenda2030a. Selonteko annetaan mahdollisimman pian ja se perustuu hallitusohjelmaan ja hallituksen suunnitteluasiakirjaan (Toimintasuunnitelma)
- Hallitus tulee **jatkamaan kestävän kehityksen budjetointia**, jota toteutettiin jo vuosina 2018-2019. Käytännössä edellisellä hallituskaudella on myös toteutettu eduskunnan lausumissaan peräänkuuluttamaa ilmiöpohjaista budjetointia. Hallitus myös **raportoi vuosikertomuksessaan** Agenda2030n toteutumisesta ja toteuttaa hallituskauden aikana **ulkopuolisen arvioinnin Agenda2030n toimeenpanosta**. Näin ollen hallitus sisällyttää Agenda2030n kaikkiin hallituskauden vaiheisiin.
- Hallitus valmistelee myös **Tiekartan Agenda2030n** tavoitteisiin pääsemiseksi. Tiekartan valmistelu aloitetaan esiselvityksellä syksyn 2019 aikana. Hallitus on myös sitoutunut laatimaan tiekartan kehitysyhteistyömäärärahojen nostamiseksi 0,7 %:iin BKTL:stä.

Seuranta(mittarit):
Lausumissaan eduskunta edellyttää muun muassa, että Agenda2030n toteutumiselle kehitetään luotettavat seurantamittarit ja että kestävän hyvinvoinnin edistämiseksi kehitetään BKT:lle rinnakkaisia hyvinvointitalouden mittareita.

- Kansallinen Agenda2030 seuranta perustuu kansalliseen kestävän kehityksen strategiaan (kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus). **Osallistavan kestävän kehityksen seurantajärjestelmän** (https://kestavakehitys.fi/seuranta) osaksi on perustettu myös kestävän kehityksen **kansalaisraati**. Tilastokeskus vastaa **globaaleihin SDG-indikaattoreihin** liittyvästä tiedon hankinnasta ja koordinaatiosta kansallisesti. Tällä hallituskaudella jatketaan kansallisten ja globaali-indikaattoreiden seurantaa. Agenda2030 selonteon seuranta integroidaan hallitusohjelman ja hallituksen toimintasuunnitelman seurannan kanssa.

- Vaihtoehtoisia tai rinnakkaisia **hyvinvoinnin indikaattoreita** on olemassa runsaasti. Suomen kansalliset kestävän kehityksen indikaattorit tarjoavat useita sosiaalisen, ekologisen ja taloudellisen hyvinvoinnin mittareita, joita voidaan käyttää BKT:n rinnalla osana poliittista päätöksentekoa. Viime hallituskaudella PMI Sipilän asettama työryhmä pohti BKT:ta laajempien hyvinvointimittareiden käytön lisäämistä hallituksen päätöksenteossa. Työryhmä totesi, että hyvinvoinnin kokemus on subjektiivinen eikä ”oikeista” muuttujista ole konsensusta. Sen vuoksi hyvinvointia ei voi mitata yhdellä luvulla (esim. indeksillä). Työryhmä suositteli, että hyvinvointimittarit tulisi saada tehokkaammin päätöksentekijöiden käyttöön ja osaksi päätöksentekoprosessia. Nykyinen hallitus on sitoutunut hyödyntämään perinteisten taloudellisten mittarien tukena mittareita, jotka kuvaavat taloudellista, ekologista ja sosiaalista hyvinvointia. Hallitus on asettanut kuusi ministeriryhmää, jotka kukin valmistelevat seurantamittarit ja vaikuttavuusarvioinnit tavoitteiden toteutumiseksi. Myös jo hallitusneuvotteluiden aikana kuultiin perinteisen talouden tilannekuvan lisäksi mm. katsaukset sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästä kehityksestä.

Osallistuminen Agenda2030 prosessiin

Lausumissaan eduskunta edellyttää, että kansalaisten ja sidosryhmien osallistumista hyödynnetään Agenda2030 toteuttamiseen ja vaikuttavuuden arviointiin

- Sidosryhmien osallistumisen turvaaminen kestävän kehityksen politiikan suunnittelussa, toimeenpanossa ja seurannassa on vuosikymmenet ollut Suomen keskeinen toimintaperiaate. Suomessa on useita välineitä kansalaisyhteiskunnan ja sidosryhmien osallistumiselle, mm. **kestävän kehityksen toimikunta ja kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus, kehityspoliittinen toimikunta, kestävän kehityksen asiantuntijapaneeli (kestävyyspaneeli), Nuorten Agenda2030 ryhmä**, osallistava moniäänisen keskustelun mahdollistava **seurantamekanismi, kansalaisraati ja erilaiset arvioinnit**, joita on laadittu ja laaditaan myös tällä hallituskaudella.
- Hallitus perustaa kestävän kehityksen toimikunnan yhteyteen laajasti yhteiskuntaa osallistavan **Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän**, jonka tehtävä on varmistaa ilmastotoimien oikeudenmukainen toteutus ja niiden laaja hyväksyttävyys.
- **Suomi raportoi YK:lle vuonna 2020** antaen maaraporttinsa YK:n Kestävän kehityksen foorumille (High Level Political Forum). Raportti tullaan tekemään **laajalla yhteistyöllä** sidosryhmien kanssa. Myös **eduskunnan** toivotaan osallistuvan Suomen raportin koostamiseen.
- Koko hallinnon osallisuutta Agenda2030n toimeenpanossa on vaalittu vuodesta 2016 lähtien koordinaation siirtyessä valtioneuvoston kansliaan. **Kestävän kehityksen koordinaatioverkosto**, johon kaikki ministeriöt osallistuvat, jatkaa toimintaansa ja on olennaisessa roolissa mm. selonteon valmistelussa.

Politiikkajohdonmukaisuus

Lausumassaan eduskunta edellyttää, että hallitus edistää Agenda2030-toimenpideohjelmaan sisältyvää kestävän kehityksen politiikkajohdonmukaisuutta määrätietoisesti ja pitkäjänteisesti

- Politiikkajohdonmukaisuuden vaaliminen on kestävän kehityksen ydintavoitteita tarkoittaen, että kestävän kehityksen taloudellinen, sosiaalinen, ympäristöllinen ja hallinnon näkökulma integroidaan kaikkeen politiikkaan sekä kotimaassa että kansainvälisesti. Lisäksi pyritään varmistamaan, että Suomen kansallinen politiikka ja toimet tukevat kestävää kehitystä myös globaalisti.
- Politiikkajohdonmukaisuuden mahdollistavilla ja sitä vahvistavilla **institutionaalisilla mekanismeilla** on ratkaiseva rooli SDG-tavoitteiden onnistuneessa toimeenpanossa (POLKU2030 arviointi). **Kestävän kehityksen koordinaatio** siirtyi valtioneuvoston kansliaan vuonna 2016; tämä lisäsi johdonmukaisuutta ja koko hallinnon osallistumista Agenda2030 toimeenpanoon. Kaikki ministeriöt osallistava **kestävän kehityksen koordinaatioverkosto, seurantaverkosto sekä kansliapäällikkökokous** ovat ratkaisevassa roolissa Agenda2030n johdonmukaisessa toimeenpanossa
- Politiikkajohdonmukaisuuden vaalimiseksi kestävä kehitys on liitetty **osaksi hallinnon tärkeimpiä toiminnan suunnittelu- ja raportointiprosesseja** kuten hallituksen vuosikertomusta ja valtion talousarviota. Vuosikertomuksen ja talousarvion välistä kytkentää on myös vahvistettu. Lisäksi hallitus on päättänyt laatia vuoteen 2030 ulottuvan Agenda2030 tiekartan.

- **Uusi hallitusohjelma lupaa uudistaa poliittista kulttuuria** ja päätöksentekoa. **Lupaus tietopohjaisesta politiikasta** sisältää laadukkaan lainvalmistelun ja systemaattisen vaikutusarvioinnin kaikessa lainvalmistelussa ja syvemmän yhteistyön tiedeyhteisön kanssa. **Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminta**, **tiedepaneelit sekä mm. kestävän kehityksen asiantuntijapaneeli (kestävyyspaneeli)** ovat tärkeitä instrumentteja, joiden kautta voidaan tuoda päätöksentekoon kestävän kehityksen toimeenpanoa tukevaa tietoa, tunnistaa epäjohdonmukaisuuksia ja ristiriitaisuuksia, keskinäisriippuvuuksia ja yhteensovittamista vaativia kysymyksiä. Myös hallituksen perustamat **ministerityöryhmät** (6kpl) vahvistavat politiikkajohdonmukaisuutta ilmiölähtöisesti eri hallinnonalojen välillä.

Suomen profiloituminen kansainvälisesti Agenda2030 toimijana

Lausumissaan eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto profiloi Suomea sen vahvuuksiin kansainvälisillä foorumeilla

- Suomi on yksi edistyksellisimmistä maista Agenda2030n toimeenpanossa. Maiden edistymistä mittaava SDG Index (2019) arvioi Suomen 3. parhaaksi maaksi maailmassa globaaleilla kestävän kehityksen indikaattoreilla mitattuna.
- Suomella on myös monia mekanismeja, osaamista ja toimintatapoja toteuttaa Agenda2030a, jotka kiinnostavat sekä YK-järjestelmää että yksittäisiä valtioita. Näitä ovat mm. yhteiskunnan eri toimijat, kuten yritykset ja kunnat, konkreettiseen toimintaan kannustava kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus, sekä säännöllinen dialogi eduskunnan kanssa. Lisäksi Suomen vahvuutena on toiminnan pitkäjänteisyys ja ylivaalikautisuus. Tätä on edistänyt erityisesti Kestävän kehityksen toimikunta, joka on toiminut Suomessa keskeytyksettä 26 vuotta.
- Vaikka Suomella on paljon vahvuuksia, on Suomellakin kirittävää useissa kestävän kehityksen tavoitteissa (SDGs). Kansainvälisten arviointien ja tutkimusten mukaan Suomessa tarvitaan lisätoimia mm. ilmastonmuutoksen torjunnassa, luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa, eriarvoistumiskehityksessä, kulutuksessa ja erityisesti kotimaisen kulutuksen globaalien vaikutusten pienentämisessä.

- Suomi oli yksi ensimmäisistä maista, joka raportoi omasta Agenda2030 toimeenpanostaan vuoden 2016 YK:n korkean tason foorumissa (HLPF). Seuraava edistymisraportti annetaan vuonna 2020. Kiinnostus ja kysyntä Suomen tekemää kestävän kehityksen työtä kohtaan on ollut suurta ja odotukset Suomen ensi vuoden raportille ovat siten kansainvälisesti korkealla.

- YK:n lisäksi Suomi on jakanut kokemuksiaan Agenda2030 toimeenpanosta ja esitellyt parhaita käytäntöjään mm. EU:n eri instituutioissa, OECD:ssa, PMN:ssa ja useissa maissa Euroopassa ja globaalisti. Suomen ja Kolumbian välinen Agenda2030-vertaisoppiminen on nostettu YK:ssa yhdeksi kiinnostavaksi tavaksi jakaa kokemuksia ja osaamista globaalin pohjoisen ja etelän välillä.

LIITE1

Eduskunnan lausumat Hallituksen vuosikertomuksesta (2018) ja valtioneuvoston vastaukset niihin

Tämän kokouksen kontekstina on tulevaisuusvaliokunnan kiinnostus erityisesti seuraavien ponsien toteutumisen seurantaan:

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto:

1. kehittää Agenda2030-toimenpideohjelman toteutumiselle ja vaikuttavuuden arvioinnille luotettavat seurantamittarit, jotka samalla konkretisoivat tavoitteita ja toimenpiteitä; kestävän hyvinvoinnin edistämiseksi on kehitettävä erityisesti BKT:lle rinnakkaisia hyvinvointitalouden mittareita, kuten esimerkiksi inhimillisen kehityksen indeksiä (HDI), aidon kehityksen indikaattoria (GPI) ja kestävän taloudellisen hyvinvoinnin indeksiä (ISEW); ennakoinnin kehittämiseksi on Agenda2030 toimintaohjelmaan liittyen kehitettävä myös uusia työkaluja poliittisten päätösten vaikutusten arvioinnille; vaikutukset hyvinvointiin on arvioitava kaikessa päätöksenteossa; politiikkatoimenpiteiden vaikuttavuuden arvioiminen edellyttää myös laadullisten mittareiden kehittämistä. (VNS 1/2017 vp – EK 27/2017)

   VASTAUS:
   Kansallinen kestävän kehityksen seuranta- ja arviointijärjestelmä, joka kertoo kestävän kehityksen tilasta Suomessa, toimi valtioneuvoston kanslian verkkosivulla ensimmäisen kokonaisen vuosisyklin. Järjestelmä perustuu kymmeneen indikaattorikoriin, jotka avaavat kestävän kehityksen kansallisia tavoitteita indikaattoritiedon valossa. Jokaisen korin kohdalla käytiin verkkopohjaista kansalaiskeskustelua Suomen kestävän kehityksen tilasta, suunnasta ja tulevaisuudennäkymistä. Kestävän kehityksen tilannetieto vedettiin yhteen toukokuussa Kestävän kehityksen tila – tapahtumassa. Vuoden lopussa avattiin ilmoittautuminen Suomen ensimmäiseen kestävän kehityksen kansalaisraatiin, jonka jäsenet ottavat kantaa kestävän kehityksen kysymyksiin ja arvioivat osaltaan kestävän kehityksen tilaa Suomessa. Raati sai ennätysmäisen vastaanoton; siihen ilmoittautui yli 800 kansalaista ympäri Suomen. Ensimmäiset tulokset kansalaisraadin arvioinnista julkaistaan vuoden 2019 helmikuussa.

   Vaihtoehtoisia tai rinnakkaisia hyvinvoinnin indikaattoreita on kehitetty ja niitä on olemassa. Suomen kansalliset kestävän kehityksen indikaattorit tarjoavat useita sosiaalisen, ekologisen ja taloudellisen hyvinvoinnin mittareita, joita voidaan käyttää BKT:n rinnalla osana poliittista päätöksentekoa. Pääministeri asetti keväällä 2018 työryhmän pohtimaan BKT:ta laajempien hyvinvointimittareiden käytön lisäämistä hallituksen päätöksenteossa. Työryhmä päätyi suosittamaan hyvinvointimittareiden laajempaa käyttöönottoa hallituksen keskustellessa talouden tilannekuvasta. Näitä tilaisuuksia olisi vuosittaisissa hallituksen tilannekuvaistunnoissa sekä kehys- ja budjettiriihissä. Lisäksi talouspoliittinen ministerivaliokunta voisi vuosittain tarkastella talouspolitiikan vaikutuksia hyvinvointiin.

   2. hyödyntää kansalaisten ja sidosryhmien osallistumista Agenda2030-toimenpideohjelman toimenpiteiden määrittelyyn ja toteuttamiseen sekä vaikuttavuuden arviointiin; erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, että sidosryhmien osallistuminen näkyy myös lopputuloksessa; lisäksi Agenda2030-selonteon on ohjattava hallitusohjelmaa eikä päinvastoin; toimenpideohjelman toteutuksen painopisteet on kytkettävä kaikkiin hallituskauden vaiheisiin, myös hallitusohjelman ja budjetin laadintaan selonteossa kuvatulla tavalla; selonteon politiikkaperiaatteisiin sisältyvää ilmiöpohjaista budjetointia voidaan kokeilla esimerkiksi kestävän kaupunkikehityksen ja liikenteen sekä hyvinvointi-investointien kaltaisissa laajoissa ja monitahoisissa teemoissa, (VNS 1/2017 vp – EK 27/2017)

VASTAUS:

Sidosryhmien osallistumisen turvaaminen kestävän kehityksen politiikan suunnittelussa, toimeenpanossa ja seurannassa on pitkään ollut Suomen keskeinen toimintaperiaate. Suomessa on useita välineitä kansalaisyhteiskunnan ja sidosryhmien osallistumiselle, mm. kestävän kehityksen toimikunta ja kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus, kehityspoliittinen toimikunta, osallistava moniäänisen keskustelun mahdollistava seurantamekanismi ja erilaiset arvioinnit, joita laaditaan selonteon mukaisesti tulevina vuosina.

Valtiovarainministeriö asetti 18.6.2018 työryhmän selvittämään ilmiöpohjaisen budjetointiin liittyviä näkökohtia. Työryhmän tehtävinä oli selvittää ilmiöpohjaisen budjetoinnin erilaisia toteuttamistapoja ja käyttöaloja sekä näihin liittyviä periaatteellisia kysymyksiä; potentiaalisesti huomioon otettavien ilmiöiden joukkoa sekä eri toteuttamistapojen vaikutuksia talousarvion rakenteeseen ja hallinnon organisointiin periaatteelliselta ja käytännölliseltä kannalta. Työryhmän toimikausi päättyy 31.1.2019.

Vuoden 2019 talousarvioesityksessä ilmiöpohjaista budjetointia on toteutettu kestävän kehityksen budjetoinnin kautta. Talousarvioesitykseen sisältyvät hallinnonalakohtaiset tekstit kestävän kehityksen toimeenpanosta eri hallinnonaloilla. Lisäksi talousarvioesityksen yleisperustelut sisältävät uuden erillisen kestävän kehityksen luvun, joka keskittyy erityisesti valtioneuvoston selonteon Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi -painopisteeseen. Lukuun on koottu määrärahat, jotka ovat selonteon hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi -painopistealueen tavoitteita edistäviä. Lisäksi tarkastellaan talousarvioesitykseen sisältyviä veroja, joilla on merkitystä em. tavoitteen edistämisen kannalta. Kolmantena luvussa käsitellään talousarvioesitykseen sisältyviä ympäristölle haitallisia tukia aiempiin selvityksiin pohjautuen.

Nuorten osallistumista kestävän kehityksen työhön edistettiin tukemalla kestävän kehityksen toimikunnan yhteyteen perustettua Nuoren Agenda2030 -ryhmää. Nuorisoryhmän tehtävänä on kirittää hallituksen ja toimikunnan työtä Suomen kestävän kehityksen nuorisoagentteina. Nuoret osallistuvat yhteistyössä kestävän kehityksen toimikunnan kanssa Agenda2030 toimien suunnitteluun, toimeenpanoon, seurantaan ja ideointiin. Lisäksi vuonna 2018 Nuorten Agenda2030 ryhmä järjesti mm. presidentinvaalipaneelin sekä oli tulevaisuusvaliokunnan kuultavana.

Kestävän kehityksen politiikkaa on tehty Suomessa pitkällä tähtäimellä, yli hallituskausien. Nyt käynnistettyjä hyviä käytäntöjä, osallistavaa seurantaa, hallituksen ja eduskunnan rakentavaa vuoropuhelua sekä nuorten aktiivista osallistumista kansalliseen työhön, olisi tärkeä jatkaa ja vielä vahvistaa seuraavina hallituskausina.

3. edistää Agenda2030-toimenpideohjelmaan sisältyvää kestävän kehityksen politiikkajohdonmukaisuutta määrätietoisesti ja pitkäjänteisesti (VNS 1/2017 vp – EK 27/2017),

VASTAUS

Valtioneuvoston asettama ja pääministerin johtama kansallinen kestävän kehityksen toimikunta on yksi esimerkki politiikkajohdonmukaisuudesta, jota Suomessa on edistetty yhtäjaksoisesti jo 25 vuotta. Kestävän kehityksen tavoitteita ja toimia on juurrutettu eri hallinnonaloille ja yhteiskunnan toimintaan 10 eri hallituksen ja seitsemän eri pääministerin johdolla. Myös globaaleihin haasteisiin on pyritty löytämään vastauksia.

Kansallisten ja globaalien haasteiden ja toimien keskinäiskytkentöjä on korostettu aiempaa enemmän valtioneuvoston selonteon linjausten pohjalta. Myös Kestävän kehityksen toimikunnan ja kehityspoliittisen toimikunnan yhteistyötä on tiivistetty. Toimikunnat ovat mm. pitäneet yhteiskokouksia.

Selonteon mukaisesti Suomen kestävän kehityksen politiikkaa arvioidaan kokonaisvaltaisesti politiikkajohdonmukaisuus huomioiden. Arviointi valmistuu alkuvuodesta 2019. Tässä yhteydessä selvitetään myös miten Suomen ulkopolitiikka kaikilla hallinnonaloilla edistää Agenda2030 tavoitteiden saavuttamista ja miten toiminnan johdonmukaisuutta voitaisiin kehittää.

Selonteossa luvataan selvittää kestävän kehityksen vaikutusarviointityökalun käyttöä lainvalmistelussa. Tämä on merkittävä aloite politiikkajohdonmukaisuuden varmistamiseksi, ja sillä on potentiaalisesti suuria

vaikutuksia myös hyvinvoinnin valtavirtaistamiseksi päätöksenteossa. Tämä selvitystyö käynnistettiin vuoden 2018 aikana. ”

4. vahvistaa Agenda2030-toimenpideohjelman kannalta oleellisia valtioneuvoston kanslian henkilöstöresursseja koordinaatiossa; ja että koordinaatioverkostoa laajennetaan kehityspolitiikan, taloudellisten ulkosuhteiden ja ulkosuhteiden edustajilla; lisäksi ministeriöiden roolia kansallisen Agenda2030-toimenpideohjelman toteuttajina on vahvistettava, (VNS 1/2017 vp – EK 27/2017)

VASTAUS
Valtioneuvoston kanslian henkilöresursseja on vahvistettu yhdellä henkilötyövuodella syksystä 2017 lähtien. Myös koordinaatioverkostoa on laajennettu eduskunnan esittämällä tavalla.

Ministeriöt ovat selonteon toteuttajatahot. Ministeriöiden tietoisuutta ja toimeenpanoa on vahvistettu mm. nostamalla asia säännöllisesti esille kansliapäällikkökokouksissa. Ministeriöiden välisessä koordinaatioverkostossa kukin ministeriö raportoi omista toimistaan säännöllisesti.

5. profiloi Suomea sen vahvuuksiin sopivien Agenda2030-tavoitteiden edistämiseen ja koordinoimiseen ulkopolitiikan kansainvälisillä foorumeilla, kuten esimeriksi Arktisessa neuvostossa, Pohjoismaiden neuvostossa, EU:ssa ja YK:ssa; Agenda2030-tavoitteet on huomioitava myös kansainvälisissä kauppasopimuksissa; varsinkin Pohjoismaisen yhteistyön lisäämistä kestävässä kehityksessä on edistettävä aktiivisesti, (VNS 1/2017 vp – EK 27/2017)

VASTAUS:
YK:ssa Suomi oli yksi ensimmäisistä maista, jotka antoivat oman Agenda2030 toimeenpanoraporttinsa vuoden 2016 YK:n korkean tason foorumissa (HLPF). Kiinnostus ja kysyntä Suomen tekemää kestävän kehityksen työtä kohtaan on ollut suurta. Suomi on jakanut kokemuksia kestävän kehityksen edistämisestä laajasti.

EU:ssa Suomi on kannustanut komissiota kokonaisvaltaisen suunnitelman laatimiseen siitä, miten EU saavuttaa Agenda2030:n tavoitteet. Suomi oli mm. mukana valmistelemassa lokakuun Eurooppa-neuvoston päätelmien kirjausta tästä aiheesta. Komission toiminta on ollut hitaampaa kuin monet jäsenmaat, Suomi mukaan lukien, ovat toivoneet.

Suomi on määritellyt Agenda 2030:n ja ilmastonmuutostyön Arktisen neuvoston Suomen puheenjohtajuuskauden (2017–2019) viitekehykseksi. Arktisen alueen kestävän kehityksen edistäminen on Arktisen neuvoston perustehtävä, ja Arktisen alueen alkuperäiskansoilla on merkittävä rooli yhteistyössä. Suomi edistää keskustelua kestävän kehityksen globaalien tavoitteiden, alatavoitteiden ja indikaattoreiden hyödyntämisestä Arktisen neuvoston työssä. Suomi tukee EU:n pyrkimystä vahvistaa globaalin kestävän kehityksen ja EU:n arktisen politiikan välistä yhteyttä. Suomen tavoite edistää keskustelua kiertotaloudesta EU:n sisällä linkittyy hyvin myös Suomen prioriteetteihin Arktisessa neuvostossa (ympäristöyhteistyö, viestintäyhteistyö, meteorologia, koulutus ml. digitalisaatio).

Kauppapolitiikka vaikuttaa suoraan kestävän kehityksen tavoitteisiin 17 "globaalikumppanuus" sekä 8 "kestävä talouskasvu ja työllisyys". Suomi on edellä mainittujen tavoitteiden mukaisesti osaltaan edistänyt sääntöihin perustuvaa, avointa, syrjimätöntä ja yhdenvertaista monenvälistä Maailman kauppajärjestön (WTO) alaisuudessa toimivaa kauppaa, ml. kehitysmaiden integroitumisen tuki. Suomi on myös osallistunut aktiivisesti EU:n vapaakauppasopimusten kauppaa ja kestävää kehitystä koskevien kappaleiden toimeenpanon kehittämiseen. Suomi edistää ympäristötuotteiden vientiä osana EU:n kauppasopimuksia ja on toiminut aktiivisesti fossiilisten polttoaineiden tukien eliminoimiseksi kansainvälisellä tasolla. Lisäksi Suomi tukee kehitysmaiden kauppaa kehitysyhteistyön keinoin, jotta ne voisivat paremmin integroitua globaaleihin arvoketjuihin.

Vuonna 2016 käynnistettyä Pohjoismaisen kestävän kehityksen ohjelmaa (Generation 2030) jatkettiin.
Ohjelma vahvistaa Pohjoismaiden yhteistä kestävän kehityksen työtä ja tavoitteita, jotka edistävät kestävää

kulutusta ja tuotantoa Pohjoismaissa ja vahvistaa eri toimijoiden osallistamista rajat ylittävään yhteistyöhön ja toimeenpanoon. Vuonna 2018 toteutetussa analyysissä selvitettiin Agenda2030n tavoitteen ”Vastuullista kuluttamista” (SDG12) tilannetta Pohjoismaissa ja annettiin suosituksia tulevaa työtä varten. Erityisenä painopisteenä vuonna 2018 oli Pohjoismaisten nuorten osallistuminen ja aktivointi mukaan Generation2020 –ohjelmaan ja kestävän kehityksen työhön.

6. lisää kaikkiin julkisiin hankintoihin vaatimuksen ja arvion Agenda2030-tavoitteiden edistämisestä esimerkiksi osana julkishallinnon Sitoumus 2050 -prosessia, (VNS 1/2017 vp – EK 27/2017)

VASTAUS:
Julkisiin hankintoihin käytetään noin 35 mrd. euroa vuosittain, joka on keskimäärin 16 % BKT:sta. Hallitus linjasi puolivälitarkastelun yhteydessä huhtikuussa 2017, että kestävien ja innovatiivisten hankintojen lisäämiseksi perustetaan verkostomainen osaamiskeskus keväällä 2018. Kahdeksan organisaation (Motiva Oy, Kuntaliitto, Hansel Oy, Kuntahankinnat Oy, Suomen ympäristökeskus, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy, Business Finland ja Sitra) Kestävien ja innovatiivisten hankintojen osaamiskeskus KEINO aloitti 1.3.2018. Osaamisverkoston tavoitteena on parantaa hankintojen strategista johtamista sekä kehittää osaamista ja uusia toimintamalleja yhteistyössä hankkijoiden kanssa mm. ilmastotavoitteiden, kiertotalouden ja resurssitehokkuuden edistämiseksi. Keskukselle on budjetoitu lisärahoitusta 3+3 milj. euroa vuosille 2018–2019. Lisäksi Business Finland kohdentaa lisärahoitusta 4 milj. euroa/ vuosi innovatiivisiin julkisiin hankintoihin vuosina 2018-2019.

Yhtenä uutena toimintamallina yhteistyössä kuntien ja kaupunkien kanssa on syksyn 2017 aikana kehitetty ns. Green Deal -sitoumusta. Sitoumuksella on tarkoitus vauhdittaa organisaatioiden kierto- ja biotalouden sekä puhtaiden ratkaisujen hankintoja. Mallissa kunnat tai kuntayhtymät voivat tehdä valtion kanssa sitoumuksia ja asettaa hankinnoille kunnianhimoisia tavoitteita. Osana sopimusta valtio sitoutuu esimerkiksi suuntaamaan taloudellisia kannustimia hankintojen suunnitteluun ja riskin kantamiseen. Mallin pilotointia on valmisteltu mm. puurakentamisen, haitattomien kiertojen ja vesihuollon teemoissa.

Sitra, maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ovat käynnistäneet yhteishankkeen, jossa etsitään yhteistyössä kuntien ja muiden julkisten toimijoiden kanssa potentiaalisia investointeja tai julkisia hankintoja, joilla tavoitellaan kunnianhimoisia ja mitattavia ympäristövaikutuksia. Parhaillaan työstetään kahta ideaa: ilmasto- ja resurssiviisas kunta sekä ravinteiden kierrätys. Tavoitteena on testata vaikuttavuusinvestointimallia, jossa toimenpiteen toteuttamisen rahoitus kerätään yksityisiltä sijoittajilta, ja kunnat tai valtio maksaisivat vain mitatuista, todennetuista tuloksista.

7. suuntaa Strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) ja valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan (TEAS) resursseja seuraavina vuosina erityisesti Agenda2030-politiikkajohdonmukaisuuden edistämiseen sekä kestävään kehitykseen liittyvän monitieteisen tietopohjan vahvistamiseen; päätöksentekoa ja muutoksen hallintaa palvelevassa tutkimuksessa on hyödynnettävä myös ennakointia kuten esimerkiksi skenaariomenetelmiä, (VNS 1/2017 vp – EK 27/2017)

VASTAUS:
Hallitus on huomioinut valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnassa (VN TEAS) Agenda2030n aiheuttamat uudet tietotarpeet. VN TEAS -hankkeina on jo toteutettu mm. Suomen lähtötasoa ja kehittämiskohteita arvioiva selvitys (2016) sekä kansallisen kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen arviointi (2017). Parhaillaan on käynnissä kansallisen kestävän kehityksen politiikan kokonaisarviointi, jonka tulokset valmistuvat alkuvuodesta 2019. Hallitus tulee jatkossakin huomioimaan Agenda2030-toimeenpanon tietotarpeet selvitys- ja tutkimussuunnitelmissaan.

Strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) vuoden 2019 teemoissa kestävä kehitys on vahvasti esillä. Valtioneuvosto päätti 20.9.2018 neljästä strategisen tutkimuksen teemasta, joista kahdessa kestävän kehityksen näkökulma on keskeinen: ”Kohti kestävää, terveellistä ja ilmastoneutraalia ruokajärjestelmää” ja

”Innovatiiviset materiaalit ja palvelut resurssiviisauden ja kestävän kehityksen edistäjinä”. Näihin teemoihin käynnistettävät tutkimushankkeet vahvistavat kestävän kehityksen monitieteistä tietopohjaa tulevina vuosina erityisesti ruoantuotantoon ja materiaalien käyttöön liittyen.

Strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) ja valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan resursseja suunnattaessa seuraavina vuosina huomioidaan Agenda2030-politiikkajohdonmukaisuus ja kestävän kehityksen monitieteisyys. Suomen Agenda 2030 -toimenpidesuunnitelman toteutuksessa hyödynnetään strategista tutkimusta ja valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintaa ja niiden tuloksia. Selonteon painopisteet hiilineutraalius, resurssiviisaus, yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja osaaminen ovat avainasemassa STN ja VN TEAS -toiminnassa. Myös jatkossa tutkimusteemojen valinnassa ja painopisteiden muotoilussa huomioidaan Agenda2030-teemat mahdollisimman johdonmukaisen, vaikuttavan ja politiikkarelevantin tietoperustan turvaamiseksi.

Sekä strategisessa tutkimuksessa että valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnassa hyödynnetään laaja-alaisesti erilaisia tutkimusmenetelmiä. Tutkimustoiminnassa vahvistetaan entisestään monipuolista, poikkitieteellistä ja tulevaisuussuuntautunutta menetelmävalikoimaa (ml. ennakointi, vaikutusarviointi ja satunnaistetut koeasetelmat).

8.toteuttaa hallitusohjelmassa ja Agenda2030-toimenpideohjelmassa tavoitteena olevan kehitysrahoituksen nostamisen YK:n ja EU:n tavoitteiden mukaiseen 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta, (VNS 1/2017 vp – EK 27/2017)
VASTAUS:
Vuoden 2019 valtion talousarvioon lisättiin varsinaisen kehitysyhteistyön momentille noin 20 miljoonaa euroa. OECD:n kehitysapukomitean (DAC), eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan ja kehityspoliittisen toimikunnan antamien suositusten mukaisesti hallitusohjelman pidemmän aikavälin tavoitteena on kehitysrahoituksen nostaminen YK:n tavoitteiden mukaiseen 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta.

9.tiivistää tulevaisuusselonteon ja Agenda2030-selonteon kytkentää; tulevaisuusselontekoa ei saa kuitenkaan yhdistää tai muuten rajata pelkästään Agenda2030-selontekoon. (VNS 1/2017 vp – EK 27/2017)
VASTAUS:

Valtioneuvosto pyrkii nykyisen ennakoinnin toimintatavan mukaisesti edelleen vahvistamaan dialogimaista ja avointa tulevaisuustyötä. Tulevaisuusselonteon ja Agenda2030n selonteon kytkentää tiivistetään edelleen siten, että ne voivat muodostaa hallituksen tulevaisuustyön ja ylisukupolvisen politiikan ytimen. Kun seuraavien kausien selontekoja valmistellaan, voidaan näiden kahden sisältöjä ja käytännön toteutusta sovittaa paremmin yhteen, sekä laaja-alaisesti ennakointiyhteistyönä että Agenda2030:n tarkempien tavoitteiden kautta. Kaksiosainen tulevaisuusselonteko on yksi vaihtoehto toteuttaa ja vahvistaa keskustelevaa ja osallistavaa tulevaisuustyötä, mutta on hyvä tarkastella myös muita vaihtoehtoja ja yhteyksiä valtioneuvoston muuhun yhteiseen työhön.